

ТАЊА МИЛОШЕВИЋ*
Војна академија
Београд
РАДОИЦА ТОЧИЛОВАЦ**
Министарство одбране
Београд

УДК 323.28:342.7
Прегледни рад
Примљен: 13.12.2018
Одобрен: 15.01.2019
Страна: 93-106

ДЕЦА ВОЈНИЦИ: СЛУЧАЈ „ИСЛАМСКЕ ДРЖАВЕ”

Сажетак: Главни циљ овог рада јесте анализа феномена који се јавља у историји човечанства још од првих ратова – феномена деце војника, а за оквир овог рада узета је терористичка творевина која представља најпознатију и најубитачнију терористичку организацију 21. века – „Исламску државу“. Кроз рад ће се читаоцу представити и јасније објаснити термин „дете војник“, а затим ће се, кроз примере регрутације и употребе деце у оквиру „Исламске државе“ представити начини регрутације, као и мотиви деце која добровољно приступају овој терористичкој организацији. Методом анализе документараца који приказују животе деце војника у оквиру „Исламске државе“, као и сведочења хуманитарних радника, научника, новинара, и саме деце војника, аутори ће направити класификацију деце војника по функцији које они заузимају у оквиру саме организације, а затим и класификацију по начину уласка у свет тероризма.

Кључне речи: деца војници, Сирија, Ирак, „Исламска држава“, регрутација, тероризам, људска права, права детета, хуманитарно право

Увод

У нашем језику је популарна изрека да „на млађима свет остаје“. Међутим, када говоримо о „деци војницима“, можда је најбоље присетити се чувене реченице Нелсона Манделе да се „не може приказати искренији увид у душу човечанства од начина на који оно третира своју децу“.

Према подацима Савета за иностране послове (ен. Council on Foreign Relations), у свету се тренутно одвија 25 оружана сукоба, при чему је пет сукоба дефинисано као „критични сукоби“.¹ У сваком од ових сукоба, свакога дана, страдају невине жртве, цивили, међу којима је велики број деце.

* tanja.z.milosevic@gmail.com

** tocilovac1977@gmail.com

¹ Council on Foreign Relations. (updated September 21, 2018). Global Conflict Tracker. <https://www.cfr.org/interactives/global-conflict-tracker#!/global-conflict-tracker>; Приступљено: 21.09.2018.

Деца могу бити жртве рата на много начина. Пре свега, први губитак у животу сваког детета које се налази у зони оружаног сукоба јесте њихова невиност, детињство и право на одрастање у здравој средини. У најблажем облику, свако дете које је осведочио оружаном сукобу, не само данас, већ током целе историје човечанства, изгубило је члана породице, или лично присуствовало неким (или свим!) грозотама које рат са собом доноси. Породице бивају приморане да напусте свој дом, било да би пронашли уточиште тик иза борбених линија, или још даље – на другом континенту, о чему сведочи дугогодишњи прилив миграната са Блиског истока, али и са севера Африке, који је и наша држава осетила на својој кожи. Нека деца ће постати избеглице, нека ће постати сирочад. А нека од њих, она којима судбина подели најгоре карте, постаће – деца војници.

У свести сваког здраворазумног човека је симтагма „дете војник“ у потпуности контрадикторна, јер оно морално у нама захтева да оне најневиније заштитимо од свих недаћа које савремени свет садржи у себи. Ипак, она се толико усталила у модерној политичкој теорији да је и сама постала термин.

Иако термин „дете војник“, или „деца војници“ сам по себи садржи две кључне речи: „дете“ и „војник“, требало би у овом тренутку нагласити да је зарад проглашења одређеног детета „дететом војником“ потребно да дата особа задовољи први услов – да је у питању дете, док се реч „војник“ у овом случају односи на шири појам – учесника или припадника одређене оружане снаге или оружане групе, без обзира да ли то дете заправо у својим рукама носи оружје или не. Париска повеља о заштити деце од незаконитог регрутовања и коришћења од стране оружаних снага или наоружаних група (ен. *The Paris Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups*) из 2007. пружа следећу дефиницију термина „дете војник“: „дете повезано са оружаном снагом или оружаном групом се односи на било коју особу испод 18 година старости које је, или је било, регрутовано или коришћено од стране оружане снаге или оружане групе у било ком облику, укључујући, али не ограничавајући се само на њих, децу, дечаке и девојчице, коришћене као борце, куваре, носаче, шпијуне, или децу коришћену у сексуалне сврхе“². Стога, јасно је да је ова дефиниција, коју користе и Уједињене нације, врло промишљено оформљена, како ниједна жртва рата не би била изостављена. Иако не узима свако дете ратник активно учешће у рату, они, нажалост, постају сведоци страшних догађаја у оквиру ратне зоне, а неки од њих, иако не држе у рукама пушку и не циљају на непријатеља, и сами постају оружје. Широм света је у последњих пар година примећен пораст учешћа деце у самоубилачким терористичким нападима, а организације које се тренутно најчешће одлучују на оваква дела јесу Боко Харам у Нигерији и „Исламска држава“ у Сирији и Ираку.

² UNICEF. (2007). *The Paris Principles: Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups*. <https://www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf>; Приступљено: 21.09.2018.

Деца војници у свету

Према извештају организације Child Soldiers International³, у периоду од 2016. године до данас, деца војници учествовали су у најмање 18 оружаних сукоба широм света, док најмање 46 земаља још увек регрутује децу млађу од 18 година у своје војне редове. Такође, према наводима ове организације, 2017. године је више од 240 милиона деце било на неки начин укључено у ратна збивања, било као посматрачи и сведоци разарања својих земаља, било као активни учесници рата.

Сваке године, генерални секретар Уједињених нација објављује Извештај о деци и оружаним сукобима⁴, а извештај за 2018. годину, који обједињује податке прикупљене током претходних дванаест месеци, такође садржи и „листу срама“ (ен. The List of Shame), у којем су наведене оружане групе које међу својим редовима имају и децу војнике. Ове године, на листи нашле су се оружане снаге следећих седам држава: Авганистан, Мијанмар, Сомалија, Јужни Судан, Судан, Сирија и Јемен. Поред тога, још 56 невладиних оружаних група користи децу као војнике, међу којима су најистакнутије: Исламска држава, Боко Харам у Нигерији и, између осталих, ал-Шабаб у Сомалији.

Такође, у овом извештају се наводи и податак да зараћене стране у чак четрнаест земаља данас регрутују и користе децу у борбама, међу којима су, поред претходно наведених, и Централноафричка Република, Колумбија, Демократска Република Конго, Ирак, Мали, Нигерија и Филипини.

Међутим, за потребе овог рада, прикупљени и анализирани подаци односиће се искључиво на случајеве коришћења деце у оружаним сукобима на територији и од стране „Исламске државе“, као и на методе регрутације и мотиве деце која су, у одређеним случајевима, одлучила да се прикључе „Исламској држави“.

„Исламска држава“

Оно што је некада у свести човечанства била Ал Каида, данас је – „Исламска држава“. Иако је „Исламска држава“ настала пре свега као огранак Ал Каиде у Ираку 2004. године, под вођством Јорданца Абу Мусаба ал Заркавија, може се рећи да она постаје „озбиљан играч“ на шаховској табли тероризма тек под вођством Абу Ејуба ал Масрија, под којим ова терористичка организација 2006. године постаје позната под именом „Исламска држава у Ираку“. Међутим, тек од доласка Абу Бекра ал Багдадија⁵ можемо говорити о „Ислам-

³ Више о томе видети на: <https://www.child-soldiers.org/>; Приступљено: 21.09.2018

⁴ Извештај о деци и оружаним сукобима за 2018. годину доступан је на следећој адреси: https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_72_865_s_2018_465.pdf Приступљено: 21.09.2018

⁵ Сва тројица познатих вођа Исламске државе – ал Заркави, ал Масри и ал Багдади указују на припадност, то јест, националност носилаца имена. Ал Заркави потиче из града Заркаа, ал Масри

ској држави у Ираку и Сирији“, или „Исламској држави“, која и дан-данас представља озбиљну претњу не само по безбедност Блиског истока, већ и по безбедност читавог света. Данас се ова оружана група сматра најбогатијом терористичком организацијом света, те је покоравање овог „гиганта тероризма“ један врло тежак и захтеван задатак. У лову на „Исламску државу“ данас учествују многе државе, међу којима су најактивније Сједињене Америчке Државе, Француска, Велика Британија, Русија, као и неколико арапских земаља.

Иако се у последње време јављају вести и подаци да је „Исламска држава“ ослабљена, а да ће ускоро бити и поражена, те да је ова организација изгубила велики део своје територије у Ираку и да је у мају 2018. године ухапшено пет најважнијих вођа „Исламске државе“ у Сирији и Турској, чињеница је да ће борба против ове организације трајати још дуги низ година.⁶

Како наводи новинар *Гласа Америке* (ен. Voice of America), „након четири године бомбардовања, елиминације главних вођа ИД, као и других покушаја САД и коалиције, још увек има између 28,600 и 31,600 бораца ИД у Ираку и Сирији“ (Seldin, 2018). Међу овим борцима налазе се и деца војници, иако се њима тренутно не може знати тачан број. Према подацима из 2016. године, аналитичари су установили да је око 1500 деце у том тренутку било у борбеним редовима „Исламске државе“, док је у датом тренутку било око 31,000 трудница на територији ИД (Kuntz, 2016). Како наводе Бенотмен и Малик (Benotman and Malik, 2015:8), бар педесеторо деце са британским пасошем тренутно борави на територији контролисаној од стране ове терористичке организације. Поред тога, према подацима из 2017. године, најмање осамдесеторо деце са „холандском везом“ живело је на територији „Исламске државе“, а половина деце било је мушког пола. Већина ове деце је у „Исламску државу“ пристигло у пратњи једног родитеља, док су други рођени овде, из бракова припадника „Исламске државе“ и холандских држављана. Мање од двадесет процената холандске деце има девет или више година, те су, узевши у обзир њихово старосно доба, највероватније прошли војну обуку ове терористичке организације. Уз то, тридесет процената чине деца од 4 до 8 година старости, док деца млађа од три године чине 50 процената „холандске деце“ у „Исламској држави“. (NCTV, AIVD, 2017:6). Из свега приложеног, јасно је да је број деце у „Исламској држави“ велик, а оно што ми знамо представља само мали део целокупне слике. Постоји могућност да је велики број деце остало незапажен, те заједно са старијим борцима они равноправно делају на ратиштима широм територије контролисане од стране „Исламске државе“.

Узевши у обзир да је будућност сваке државе њена омладина, чињеница је да је ова терористичка организација – самопрокламована „држава“ – у потпуности пригрлила овај мото и почела да ради на својој будућности. Баш због

потиче из Египта (Маџр (مصر) је арапски назив за државу Египат), док ал Багдади вероватно долази из Багдада. Сви надмци су формиранни нисбом, то јест, извођењем придева из именица (топонима).

⁶ Више о детаљном историјату Исламске државе видети на следећем линку: <https://www.history.com/topics/21st-century/isis>; Приступљено: 24.09.2018.

начина образовања нових бораца, као и велике количине деце која ће бити рођена на територији којом влада „Исламска држава“, јасно је да, кад год један борац буде убијен, подмладак ће заузети његово место на борбеној линији. Стога проучавање начина регрутације, образовања и индоктринације младих бораца „Исламске државе“ представља кључни задатак у борби против ове терористичке творевине.

Деца војници „Исламске државе“

Према Извештају о деци и оружаним сукобима за 2018. годину (General Assembly Security Council, 2018), који је објавио генерални секретар Уједињених нација, ова организација забележила је 523 случаја регрутације деце у оружаним сукобима у Ираку, од којих је 109 случајева (101 дечак, 8 девојчица) званично и потврђено. Од тога, 59 деце, укључујући и осам девојчица, регрутовано је од стране „Исламске државе“. У овим случајевима, дечаци су коришћени као бомбаша самоубице и борци, у логистици, као и приликом производње експлозивних направа, док су девојчице коришћене као супруге за борце „Исламске државе“. Поред тога, током 2017. године, најмање 1,036 деце (1,024 дечака и 12 девојчица) задржано је у притворним центрима за малолетнике због сумње да су у контакту са припадницима „Исламске државе“. Узевши у обзир да улога деце војника у рату може варирати од физичког ратовања до помагања бораца, а у случају женске деце и ради пружања сексуалног задовољења борцима, битно је напоменути да је, према овом извештају, шест девојчица од 16 и 17 година присиљено да се удају за припаднике „Исламске државе“ у Хавији, док је једна седамнаестогодишња девојчица сексуално злостављана од стране припадника „Исламске државе“, да би касније била присиљена да учествује у производњи бомби. Уз то, Уједињене нације су потврдиле постојање 32 случаја отмице деце од стране припадника „Исламске државе“ на територији Ирака, при чему 22 случаја датирају из претходних година.

Узевши у обзир да је „Исламска држава“ такође присутна и на територији Сирије, генерални секретар Уједињених нација напоменуо је у свом извештају да је ситуација у овој држави видно погоршана, те да је у односу на претходну, 2016. годину, примећен пораст од 13% када говоримо о регрутацији и коришћењу деце у оружаним сукобима. На територији Сирије пријављен је и потврђен чак 961 случај (872 дечака и 89 девојчица). Деведесет процената деце је учествовало у самом ратовању (861 особа), док је 26 процената (254) било млађе од 15 година. Уз то, примећен је и тренд појаве страних држављана међу децом војницима, при чему је потврђено 36 оваквих случајева. Такође је важно напоменути да је забележен случај детета војника које има само четири године, што је алармантан податак. На територији Сирије, утврђено је 24 случаја силовања и других видова сексуалног насиља, који је већим делом вршено над девојчицама, док је у току протекле године киднаповано укупно 57 деце.

Стога, када се бројке зброје, јасно је да је на територији „Исламске државе“ у току протекле године регрутовано 1484 детета, док је над бар тридесе-

торо извршен неки вид сексуалног насиља, мада је сигурно да је овај број надалеко већи, а да је бар 89 деце киднаповано директно од стране припадника „Исламске државе“.

Регрутација малолетних бораца

Постоји неколико начина на које се једно дете може регрутовати и постати дете војник. Пре свега, иако је законом забрањено да малолетна лица постану чланови било које војске, многе државе, међу којима је и Република Србија, пружају средњошколско, као и високошколско образовање будућих војних кадрова, при чему се сама држава обавезује да малолетна лица неће укључивати у оружане сукобе. Међутим, за разлику од Републике Србије, држава у стању рата лако може искористити ову погодност и своје (будуће) професионалне војнике прикључити у борачке снаге.

Ипак, узевши у обзир да је тема овог рада регрутација малолетника у паравојне формације, главни акценат ће бити на присилном регрутовању, као и на такозваном „добровољном“ прикључивању оружаним снагама.

У најчешћим случајевима, деца су присилно регрутована и приморана да се прикључе оружаној групи. „Децу чекају испред школа, отимају их на пијацима или просто скупљају са улица. У неким случајевима, село или одређени крај мора предати одређени број деце. Деца и њихове породице су под таквим притиском да одбијање не представља опцију. Одбијање учешћа у илегалним оружаним групама значи смрт“ (Vree, 2007:14). Дакле, присилно регрутовање се у највећем броју случајева заснива на киднаповању, али и на застрашивању деце и/или њихових породица.

С друге стране, позната је чињеница да одређени број деце војника заправо у службу дате оружане групе ступа „добровољно“, иако је очигледно да дете просто нема довољно јасно поимање самог рата, те свакако нема представу у шта се упушта. Према извештају Женевског центра за демократску контролу оружаних снага из 2006. године, најчешћи разлози из којих ће једно дете одлучити да постане дете војник су следећи: политичка и безбедносна ситуација (ратно стање, страна окупација, тортура од стране власти, итд); социоекономско стање породице (сиромаштво, незапосленост, необразованост, насиље у породици, изабљивање, сексуално злостављање, итд); потреба за заштитом (губитак породице или породичног дома, дискриминација, узнемиравање и малтретирање детета или чланова породице); културолошки феномен (на пример, у одређеним земљама, становништво је усвојило културу ратовања и поседовања оружја, те прикључивање оружаним групама може представљати врло позитиван чин; пример такве земље је Колумбија.); идеолошка и/или религијска уверења (ово је најчешћи случај када говоримо о припадницима „Исламске државе“, било деце, било одраслих), и тако даље⁷. У одређеним

⁷ Више о разлозима за добровољно приступање оружаним групама видети у: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. (2006). Child Soldiers. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces.

случајевима, додатно охрабрење деци представља чињеница да чланови њихових породица већ припадају датим оружаним групама, те приче о доброј заради, забави, и високом положају служе као добар подстрек за млади ум.

Припрема војника од малих ногу

Оно што „Исламску државу“ као регрутера деце за потребе ратовања чини другачијом од осталих терористичких организација јесте чињеница да она својим најмлађим члановима пружа свеобухватно „терористичко“ образовање. Узевши у обзир да је „Исламска држава“ експанзионистички ширила своју територију великом брзином, било је очигледно да ће она велику пажњу посветити и образовном систему који ће формирати за потребе становништва који живи на њеној територији, те да ће оформити образовне установе са посебним курикулумом, специјално дизајнираним за оспособљавање будућих генерација бораца „Исламске државе“. Како примећује Лечић (Лечић, 2017:12), „[п]о освајању територије и увођењу своје управе, ИД интензивно предузима мере на верском образовању, или боље рећи, верско-политичкој индоктринацији локалног становништва путем јавних проповеди. На тај начин постепено се, кроз својеврсну верску едукацију, врши и потпуна регрутација нових бораца у редовима војске халифата“.

Као што је већ напоменуто, многе паравојне формације и терористичке организације широм света користе децу као војнике, а „Исламска држава“ свакако не заостаје на овом пољу. Од успона „Исламске државе“, небројено пута су медији приказивали слике „младунаца Исламске државе“ (ен. Cubs of the Islamic State)⁸, будућих војника ове терористичке организације. Између осталог, у камповима за обуку деца „Исламске државе“ уче како да рукују оружјем, али и како да обезглаве човека, док ће неки од њих завршити као бомбаша самоубице.⁹ Није познат тачан број кампова за „производњу“ младих убица ове терористичке организације, али се верује да је у једном тренутку постојало бар пет оваквих кампова – један у центру Мосула, затим један у предграђу овог града, као и камп у предграђу Дамаска који носи име оснивача Исламске државе – „Камп Заркавијевих младунаца“, те један камп у близини Алепа и још један у Ал Букамалу, на истоку Сирије (Omar, Vinograd, Balkiz, 2014).

Полазници ових курсева у већини случајева немају избора – најчешће су у питању деца која као пратња својих очева долазе у безизлазну ситуацију, те беспоговорно усвајају ставове чланова својих породица. Штавише, сваки страни ратник у обавези је да пријави своје дете (или децу) и пошаље га (их) на обуку (Almohammad, 2017).

⁸ Ово омладинско крило Исламске државе добило је име по угледу на баатистичке „младунце лавова“ Садама Хусеина (ар. أشبال صدام), јединице основане 1998. године, у којој су учествовала деца од 10 до 15 година старости. Више о Садамовим младунцима видети овде: <http://www.sowi.uni-mannheim.de/militias-public/data/pgag/431/evidence/>; Приступљено: 25.09.2018

⁹ Више о томе видети у: <https://www.nbcnews.com/storyline/isis-uncovered/isis-trains-child-soldiers-camps-cubs-islamic-state-n241821>; Приступљено: 24.09.2018.

Обука будућих бораца у највећем броју случајева почиње дубоком индоктринацијом и „испирањем мозга” деце, која се своди на проучавање шеријата и учење куранских ајета напамет. Након тога следи „милитаризација”. Сам процес обуке будућег војника не траје више од две недеље, до месец дана, а „дипломци” ове школе првобитно учествују у рату као саборци старијих бораца, да би касније, ако преживе, били довољно обучени да самостално ратују. „Генерација ратника” која похађа курс може обухватати 40 до 60 полазника, при чему, након завршетка школовања једне генерације, следећа генерација заузима њено место (Omar, Vinograd, Balkiz, 2014). С друге стране, сведочења два дечака која су успела да побегну из „Исламске државе” указују на чињеницу да млађа, слабија деца чешће завршавају у камповима који се баве верском индоктринацијом, док старији одмах почињу са војним курсом, који су ова два брата (15 и 16 година старости) језидске припадности похађала заједно са око 200 друге деце. Према њиховим наводима, „школовање” младих бораца састојало се из обуке у руковању калашњиковом, постављању импровизованих експлозивних направа, као и детонацији експлозивног појаса приликом самоубилачких бомбашких напада (Kuntz, 2016). У овом тренутку је прикладно указати на чињеницу да деловање „Исламске државе” на овом пољу, то јест, узимање језидске деце и деце друге верске припадности под своје окриље умногоне подсећа на *данак у крви* који је практиковало Османско царство у нашем региону.

Након повлачења ове терористичке организације из Мосула, у једном сиротишту које је она користила као камп за образовање младих бораца, пронађени су уџбеници коришћени за индоктринацију деце. Уџбеници су били прилагођени животу у оквиру „Исламске државе”, при чему је уџбеник назван „English for the Islamic State” садржао речи које би припаднику „Исламске државе” биле најкорисније: „army” (ср. војска), „bullet” (ср. метак), „sniper” (ср. снајпер), „gun” (ср. пиштољ), „martyr” (ср. мученик), „weapons” (ср. оружје), „exile” (ср. егзил), и тако даље. Поред тога, уџбеници за проучавање математике у највећим случајевима користе ситуације са којима се полазници курса могу сусрести у ратној зони, како би усвајање градива, али и прилагођавање на рат, протекло у најбољем могућем реду (Kalin, 2017).

Узевши у обзир да се према међународном хуманитарном праву регрутација појединаца млађих од 15 година, чак и у неборачним улогама, сматра ратним злочином, „Исламска држава”, кроз организацију образовних установа, покушава да оправда укључивање деце у ратовање. Ипак, на ратишту се могу видети и деца од 15 година, али и они млађи од 15. Поред тога, деца која су присилно регрутована у борбене редове „Исламске државе” су, након избављења, осведочила да су током ратовања служили и као „донатори крви” приликом лечења старијих бораца, што очигледно представља још једну улогу младе деце у ратовима. (Omar, Vinograd, Balkiz, 2014).

Улога деце у рату

Када говоримо о улози деце у оружаним групама, подела се може извршити на два начина. Према улози коју деца врше у оквиру саме оружане групе,

деца се најопштије могу поделити на борце и неборце. Улога бораца је у потпуности јасна: они равноправно са пунолетним припадницима оружане групе учествују у борби, било носећи пушку, или као бомбаши самоубице. У овом тренутку, интересантно је напоменути да и деца која се често користе за потпомагање бораца, а не у директној борби, често завршавају као бомбаши самоубице. Како наводе Мазурана и МекКеј (Mazurana, McKay; 2001:35), у одређеним земљама „девојчице млађе од 10 година су често одабране да буду бомбаши самоубице због свог ситног стаса и свог пола – ко би посумњао да девојчица носи бомбу испод хаљине? Експлозивни се такође постављају и око струка старијих девојчица, чинећи да делују као да су трудне, те се претпоставља да оне тако одвлаче пажњу на путу приликом бомбашких мисија“. Даље, у својству небораца, деца могу извршавати најразноврсније задатке – они су кувари, носачи, чувари, шпијуни, а међу девојчицама најчешћа улога је – супруга, или сексуални роб (Vree, 2007). Узевши у обзир да у свести просечног човека дете не може представљати претњу, деца представљају најбоље изворе информација, јер ће старији често пред њима изражавати своја мишљења, при чему им неће пасти на памет да би њихове речи дете некемо могло да пренесе. Када говоримо о „Исламској држави“, деца војници могу бити третирани и као неки вид „проповедника“, јер они својом дечијом маштом представљају живот у халифату на лепши начин, при чему њихове приче могу имати регрутни карактер и привући још деце у окриље „Исламске државе“. Поред тога, ова организација је позната по ширењу пропагандног материјала и пуштања промотивних видео снимака у етар који садрже приказе деце ратника, тако да је улога деце као промотера ове терористичке организације врло јасна.

С друге стране, поставља се питање: зашто би неко регрутовао малолетна лица? Постоји неколико одговора на ово питање. Пре свега, оно што се највише истиче као особина деце ратника јесте то да сам приказ детета у ратној зони изазива моралну дилему: да ли је оправдано убити дете у рату, па чак и када то дете држи оружје у рукама? За већину професионалних војника, али и уопштено, за сваког моралног човека, убити дете представља ситуацију у којој не би желели да се нађу.

С друге стране, дете које држи оружје у рукама ће се лакше одлучити да оконча нечији живот, јер је том понашању подучено, или просто окончавање туђег живота не схвата као потпуно уништење свог противника. Ваха (Vaha, 2011) у свом раду наводи следеће сведочење америчког војника који је служио у Ираку: „Ако неко може пуцати на мало дете и нема проблем са тим, та особа има неки проблем. Наравно, ја сам имао проблем са тим. Али, након што су на мене пуцали цео дан, више није битно да ли сте војник или дете... Урадио сам оно што сам морао да урадим“. Из овог сведочења се може закључити да, након дугог периода ратовања, граница између детета и војника почиње да бледи, па наоружани појединац постаје само – оружје које прети да опали. С друге стране, након дугог ратовања, дете више неће исказивати страх – једноставно ће запуцати на свог противника, без размишљања о последицама.

Поред тога, са напретком технологије наоружања, ношење оружја у рукама више не представља потешкоћу чак ни малом детету. Ипак, историја нас

учи да ни пре напретка технологије и конструисања лакше носивог оружја деца нису била поштеђена. Најбољи пример из српске историје јесте Момчило Гаврић¹⁰, најмлађи савезнички војник за време Првог светског рата, који је пушку у руке узео у својој осмој години живота. Пушка коју је Гаврић носио у рату била је скраћене цеви како би ово дете војник могло њоме да барата. Међутим, за таквим прерадама оружја данас нема потребе, јер данас једна полуаутоматска пушка просечно тежи између 2 килограма и 700 грама до око 4 килограма, док просечан пиштољ тежи од килограм и 300 грама до 2 килограма и 250 грама.¹¹

Трећи разлог за регрутовање деце у борбене редове јесте чињеница да су деца сугестибилна, те их је лако контролисати и утицати на њихово размишљање. Дете, посебно у млађим годинама, може се упоредити са пластелином – уз довољно притиска, можете га обликовати како год пожелите! А деца су пластелин који може попустити из страха, из поноса што негде припада, из љубави према свом родитељу. Примера ради, документарца агенције Vice News о „Исламској држави“ из 2014. године¹² приказује борца Абдулаха Белгијанца (ен. Abdullah al-Belgian) у пратњи свог видно младог сина (по процени аутора, дете има око 7 година), који одговара на питања свог оца о „Исламској држави“, при чему говори да би желео да постане цихадиста, те да је неопходно убијати кефире¹³. Јасно је да су ставови ове деце научени, те приказују ставове њихових родитеља. Уз то, јасно је да ће дете, посебно оно које долази из лоше средине (лоша ситуација у породици, сиромаштво, насиље у породици, итд) лакше прихватити наредбе својих надређених, у жељи да се докаже и да припада некој групи.

¹⁰ Више о животу Момчила Гаврића видети на: <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:451827-Momcilo-Gavric---najmladji-vojniki-Prvog-svetskog-rata>; Приступљено: 24.09.2018

¹¹ Одређени модели пиштоља су врло лагани за носење, као што су полуаутоматски пиштољ Глок 17 (ен. Glock 17), који тежи нешто више од пола килограма, и Смит & Весон револвер модел 642 (ен. Smith & Wesson model 642 Revolver), који тежи 430 грама. Према званичном извештају организације Conflict Armament Research Ltd., која је пратила наоружање „Исламске државе“ у периоду од 2014. до 2017. године, најчешће коришћено оружје међу борцима јесу полуаутоматске пушке калибра 7,62×39 mm, које у просеку могу тежити до четири килограма, што представља тежину коју дете врло лако може држати у рукама, уз помоћ ремена. Поред овог оружја, у „Исламској држави“ се користе у борби и следећи типови наоружања, мада у мањем броју случаја: митраљеви калибра 7.62 x 54R mm, затим митраљеви калибра 7.62 x 39 mm, РПГ-7 ручни бацач ракета калибра 40 mm, као и карабини калибра 5.56 x 45 mm. Узевши у озор да, као што је већ наведено, „Исламска држава“ има велики број деце војника у својим редовима, чињеница да је и оружје које она сама у оквиру ратовања користи лаке носивости потврђује чињеницу да сама деца војници „Исламске државе“ врло лако бивају укључена у борбене редове.

¹² Документарца је доступан на следећој адреси: <https://www.youtube.com/watch?v=AUjHb4C7b94>; Приступљено: 24.09.2018.

¹³ У самом документарцу, помиње се реч „kuffār“ (ар. كفار) са значењем „неверници“, „отпадници од вере“. Поред овог случаја, познат је и случај Халеда Шаруфа, који је на друштвеним мрежама објавио фотографију свог седмогодишњег сина са одсеченом главом сиријског војника. Више о овом случају видети на следећем линку:

<https://www.dailytelegraph.com.au/news/nsw/the-photo-that-will-shock-the-world-jihadist-khaled-sharroufs-son-7-holds-severed-head/news-story/ea5201d8e7f6fac960022548f51e3b4f>; приступљено: 24.09.2018.

Како већина добровољних бораца сваке оружане групе приступа датој јединици и из материјалних разлога, важно је у овом тренутку напоменути да деца немају исте жеље и исте потребе као и одрасли војници, те је јасно да дете као војник представља „јефтинију радну снагу“. Велики број деце ће прихватити да се боре за мало хране и припадност групи, док ће старији војници ипак имати представу о потенцијалним финансијским повластицама које доноси припадност одређеној оружаној групи, као што је, на пример, „Исламска држава“.

Још један разлог за регрутовање деце у оружане групе јесте – сексуално експлоатисање, мада је овај разлог регрутације својственији девојчицама, посебно у „Исламској држави“, узевши у обзир да се у исламу предвиђају озбиљне казне за хомосексуалност. Може се рећи да су жене унутар „Исламске државе“ постале валута, узевши у обзир да се оне на територији ове терористичке организације могу мењати за оружје, или било шта што је „власнику“ дате жене потребно у датом тренутку.¹⁴ Поред тога, као што је већ напоменуто, жене се користе и за „производњу“ нових потенцијалних бораца, узевши у обзир да је политика „Исламске државе“ таква да охрабрује рађање што више деце.

Закључак

Као што је напоменуо бивши председник Сједињених Америчких Држава Џон Ф. Кенеди, „деца су живе поруке које шаљемо у време које ми нећемо доживети“. „Исламска држава“ чини баш то – кроз децу шаље поруке пре свега садашњим гледаоцима, али и будућности. Владајући врх „Исламске државе“ је посветио пуну пажњу формирању младих бораца који ће, након што њих не буде било, наставити борбу ове терористичке организације. На хиљаде деце данас учествује у раду ове терористичке организације, било на наговор чланова својих породица, пре свега очева, било као жртве киднаповања. Поједини приступају овој оружаној групи и наизглед добровољно, јер, не можемо причати о намерама и жељама једног детета које није довољно дорасло да схвати савремени свет. Ипак, деце је све више, а пуно је и деце која ће у „Исламској држави“ бити и рођена.

„Исламска држава“ свету шаље поруке мржње, а главни носиоци порука неретко су деца, усликана како држе одсечене главе својих непријатеља, како увежбавају руковање оружјем, или како рецитију куранске ајете са пуно жара. Уједно, може се рећи да „Исламска држава“ шаље и поруку будућем свету, јер, ови „младунци Исламске државе“ ће одрасти, и они који преживе страхоте и опасности ратовања, постаће најватреније вође будуће „Исламске државе“.

Чак и када једнога дана ова терористичка организација буде побеђена у потпуности, чињеница је да ће иза ње остати велики број деце, коју ће свет

¹⁴ Више о третману жена унутар Исламске државе видети у:

<https://www.newsdeeply.com/syria/articles/2017/09/15/in-syrias-war-economy-women-have-become-a-form-of-currency>; Приступљено: 24.09.2018.

сматрати невиним жртвама рата. Неки од њих ће то и бити, а неки ће, уз помоћ рехабилитационих центара и озбиљне помоћи психолога, постати нормални чланови друштва.

Ипак, за неке је можда већ касно. Чињеница је да неко ко навикне на рат, ко одраста у окриљу једне такве организације као што је „Исламска држава“, можда неће моћи да се уклопи у обичан, конвенционалан живот. Неки од њих ће постати пси рата, а конфликтата је широм света пуно. Као што је небројено пута напоменуо Амин Малуф, мржња се учи – нико од нас није рођен са мржњом у срцу. Осим деце „Исламске државе“. Чини се да чак и у утробама њихових мајки они почињу да усвајају доктрину „Исламске државе“, те прве кораке не праве придржавајући се за столове и столице, већ за пушке и бомбе. Такође се чини и да ће неко ко је „рођен са пушком“ пушку носити целог свог живота. Колико год он кратак или дуг био.

Стога, феномен детета војника је можда и најкомплекснији феномен не само за проучавање, већ и за третирање, јер, човечанство дете види као нешто невино. Међутим, „младунци Исламске државе“ постаће лавови. Како стари „Исламска држава“, стариће и они, и узимаће места својих старијих сабораца на ратишту. Међународној заједници остаје само да пронађе начин да најмлађе борце избави – на време, а да се образовање старије деце војника пресеке у корену, или бар док не постане касно.

Литература:

1. Almomhammad, Assad. (2017). *ISIS Child Soldiers in Syria: The Structural and Predatory Recruitment, Enlistment, Pre-Training Indoctrination, Training, and Deployment*. ICCT Research Paper.
2. Benotman, N., Malik, N. (2015). *The Children of Islamic State*. Quilliam, London, the Great Britain.
3. Conflict Armament Research Ltd. (2017). *Weapons of the Islamic State: A three-year investigation in Iraq and Syria*. Published online by Conflict Armament Research.
4. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces. (2006). *Child Soldiers*. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces.
5. Lečić, Boriša. (2017). *Islamska država – od utopije do krvave distopije*. Kultura polisa br. 33, godina XIV, str. 9-24.
6. Mazurana, D., McKay, S. (2001). 'Child Soldiers: What about the girls?' *Bulletin of the Atomic Scientists*. Vol. 57, No. 5, pp. 30-35.
7. NCTV, AIVD. (2017). *The Children of ISIS: The indoctrination of minors in ISIS-held territory*. National Coordinator for Security and Counterterrorism, General Intelligence and Security Service. The Hague.
8. Vaha, E. M. (2011). *Child Soldiers and Killing in Self-Defence: Challenging the 'Moral View' on Killing in War*. *Journal of Military Ethics*: Vol. 10, No. 1, pp. 36-51
9. Vree, Suzannah. (2007). *Child Soldiers: The Shadows of their Existence*. Wres Ubags and War Child Netherlands.

Електронски извори:

1. <https://www.child-soldiers.org/>; Pristupljeno: 21.09.2018.
2. Carey, S., Mitchell, N. (2013). *Pro-Government Militias: Documentation for Saddam's Lion Cubs*. <http://www.sowi.uni-mannheim.de/militias-public/data/pgag/431/evidence/>; Pristupljeno: 22.09.2018
3. Carrié, S., Zayat, R., Masi, A. (2017). *Syria's Women: Policies and Perspectives*. In *Syria's War Economy, Women Have Become a Form of Currency*. <https://www.newsdeeply.com/syria/articles/2017/09/15/in-syrias-war-economy-women-have-become-a-form-of-currency>; Pristupljeno: 22.09.2018
4. Council on Foreign Relations. (updated September 21, 2018). Global Conflict Tracker. <https://www.cfr.org/interactives/global-conflict-tracker#!/global-conflict-tracker>; Pristupljeno: 21.09.2018.
5. Fraser, K. (2014). The photo that will shock the world: jihadist Khaled Sharrouf's son, 7, holds severed head. <https://www.dailytelegraph.com.au/news/nsw/the-photo-that-will-shock-the-world-jihadist-khaled-sharroufs-son-7-holds-severed-head/news-story/ea5201d8e7f6fac960022548f51e3b4f>; Pristupljeno: 23.09.2018.
6. General Assembly Security Council, United Nations. (2018). *Promotion and protection of the rights of children - Children and armed conflict. Report of the Secretary-General*. United Nations. Dostupno na: https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_72_865_s_2018_465.pdf; Pristupljeno: 21.09.2018.
7. History.com Editors. (2018). ISIS. <https://www.history.com/topics/21st-century/isis>; Pristupljeno: 17.09.2018
8. Kalin, Stephen. (2017). *In Mosul orphanage, Islamic state groomed child soldiers*. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-iraq-children/in-mosul-orphanage-islamic-state-groomed-child-soldiers-idUSKBN15W0OU>; Pristupljeno: 24.09.2018.
9. Kuntz, Katrin. (2016). *Islamic State's Child Soldiers: First Come the Sweets, Then the Beheadings*. Spiegel Online. <http://www.spiegel.de/international/world/islamic-state-how-the-is-trains-child-soldiers-a-1103941.html>; Pristupljeno: 24.09.2018
10. Omar, A. Ch., Vinograd, C., Balkiz, G. (2014). *ISIS Trains Child Soldiers at Camps for 'Cubs of the Islamic State'*. NBC News. <https://www.nbcnews.com/storyline/isis-uncovered/isis-trains-child-soldiers-camps-cubs-islamic-state-n241821>; Pristupljeno: 24.09.2018
11. Seldin, Jeff. (2018). *Far From Dead: Tens of Thousands of IS Fighters Linger in Iraq, Syria*. Voice of America. <https://www.voanews.com/a/far-from-dead-tens-of-thousands-of-is-fighters-linger-in-iraq-syria/4527452.html>; Pristupljeno: 24.09.2018.
12. Subašić, B. (2013). Momčilo Gavrić – najmlađi vojnik Prvog svetskog rata. <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:451827-Momcilo-Gavric---najmladji-vojn timer-Prvog-svetskog-rata>; Pristupljeno: 17.09.2018
13. Top Gun Orlando (n.d.) <http://topgunorlando.com/guns/>; Pristupljeno: 17.09.2018
13. UNICEF. (2007). *The Paris Principles: Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups*. <https://www.unicef.org/emerg/files/ParisPrinciples310107English.pdf>; Pristupljeno: 21.09.2018.
14. Vice News. (2014). (published on YouTube.com) <https://www.youtube.com/watch?v=AUjHb4C7b94>; Pristupljeno: 21.09.2018.

CHILD SOLDIERS: CASE OF THE „ISLAMIC STATE”

Summary: The main purpose of this paper is the analysis of this phenomenon that has been occurring in the history of humanity since the earliest of all wars – the phenomenon of child soldiers. The authors decided to set the main frame of this paper within the terrorist creation that represents the most famous and most deadly terrorist organization of the 21st century – the „Islamic State”. The introductory part of this paper serves the goal of presenting and clarifying the meaning of the term „child soldiers”, and then, through examples of regrutation methods and use of children within the „Islamic State”, the authors will present different types of regrutation of children, as well as the motives of the children that voluntarily enlist to serve this terrorist organization. With the use of methods of analysis of documentaries depicting the lives of children within the „Islamic State”, as well as through confessions of humanitarian workers, scientists, journalists, and the child soldiers themselves, authors will create a classification of child soldiers regarding their role in the organization, followed by a classification regarding the manner of enlisting to serve in the world of terrorism.

Key words: child soldiers, Syria, Iraq, the Islamic State, regrutation, terrorism, human rights, rights of children, humanitarian law